

4. Корецький Б.М., Клиновський А.Б. Домінантні напрями управління конкурентоспроможністю регіону на основі кластеризації його економіки. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 9. С. 124–127.
5. Вітряк Т.Б. Особливості кластерного моделювання регіональних ринків праці України. Ринок праці та зайнятість населення. 2016. № 1. С. 60–65.
6. Пасевич Ю.В. Застосування кластерного аналізу у дослідженні локальних ринків праці Волинської області. Економічна та соціальна географія. 2014. Вип. 2 (70). С. 128–138.
7. Дружиніна В.В. Місцевий ринок праці: умови функціонування, методи та способи забезпечення збалансованості: монографія / наук. ред. В.М. Василенко. Донецьк: Юго-Восток, 2014. 366 с.
8. Україна у цифрах – 2016: статистичний збірник / за заг. ред. І.М. Жук. Київ, 2017. 239 с.
9. Наука, технології та інновації в Дніпропетровській області. URL: <http://www.dneprstat.gov.ua/statinfo%202015/ni>.
10. Регіони України – 2017: статистичний збірник / за редакцією І.Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 317 с.
11. Оцінка попиту на професії, які затребувані на ринку праці в Україні: дослідження в межах проекту «Економічне і соціальне відновлення Донбасу» за підтримки Програми Розвитку ООН. Київ: Київський міжнародний інститут соціології, 2016. 102 с.
12. Демографічна та соціальна статистика. Ринок праці. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Динаміка міграційних настроїв українців. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_migracionny.html.
14. Зінченко О.А. Інституційні фактори формування іміджу регіону. Причорноморські економічні студії. 2017. № 24. С. 182–188.

УДК 332.1

Гальків Л.І.

*доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту організації
Національного університету «Львівська політехніка»*

Килин О.В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і фінансів
Львівського інституту економіки і туризму*

Яхно Т.П.

*к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського торговельно-економічного університету*

СУТЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ

Розглянуто суть децентралізації та її вплив на регіональний розвиток. Визначено шляхи створення сприятливих інвестиційних умов для розвитку підприємництва на різних територіальних рівнях та зміцнення економіки країни. Звернено увагу на місце, роль та пріоритети діяльності органів місцевого самоврядування щодо сприяння розвитку підприємництва, розширення виробництва, створення нових робочих місць як складника стимулювання економічного зростання територіальних громад.

Ключові слова: децентралізація, органи місцевого самоврядування, саморозвиток територіальних громад, стратегічне управління, туристична галузь, інфраструктурне забезпечення розвитку території, механізми розвитку підприємництва.

Гальків Л.І., Килин О.В., Яхно Т.П. СУТЬ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕГИОНЕ

Рассмотрены суть децентрализации и ее влияние на региональное развитие. Определены пути создания благоприятных инвестиционных условий для развития предпринимательства на разных территориальных уровнях и укрепления экономики страны. Обращено внимание на место, роль и приоритеты деятельности органов местного самоуправления по содействию развитию предпринимательства, расширению производства, созданию новых рабочих мест как составляющей стимулирования экономического роста территориальных общин.

Ключевые слова: децентрализация, органы местного самоуправления, саморазвитие территориальных общин, стратегическое управление, туристическая отрасль, инфраструктурное обеспечение развития территории, механизмы развития предпринимательства

Halkiv L.I., Kylyn O.V., Yahno T.P. THE SOURCES OF DECENTRALIZATION PROCESSES AND THEIR INFLUENCE ON DEVELOPMENT OF ENTERPRISE IN THE REGION

The essence of decentralization and its influence on regional development are considered. The ways of creating favorable investment conditions for the development of entrepreneurship at different territorial levels and strengthening the economy of the country are determined. The attention was paid to the place, role and priority of the activities of local self-government bodies in promoting entrepreneurship development, expansion of production, creation of new jobs as a component of stimulating the economic growth of territorial communities.

Keywords: decentralization, local self-government bodies, self-development of territorial communities, strategic management, tourism industry, infrastructure provision of territory development, mechanisms of entrepreneurship development

Постановка проблеми. В умовах становлення та розвитку економіки України відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» відбуваються зміни в діяльності органів місцевого самоврядування, які супроводжуються процесами децентралізації. Саме децентралізація є основою, яка дасть можливість

сформулювати та легалізувати національну модель місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів. Важливим складником реформування має бути створення сприятливих умов для формування та розвитку підприємницького середовища в кожному регіоні держави, створення ефективного

конкурентного середовища, стимулювання інноваційного та інвестиційного розвитку, відродження підприємницької ініціативи населення, створення додаткових робочих місць та підвищення зайнятості населення [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дерегуляції та розвитку підприємництва присвячені праці багатьох вітчизняних учених, таких як О.Г. Біла, М.П. Бутко, З.С. Варналій, Л.І. Вороніна, В.М. Гець, З.В. Герасимчук, В.І. Захарченко, М.І. Мельник, В.М. Оніщенко, Т.В. Пепа, Л.Г. Чернюк, Г. Чумаченко. Однак науковцями недостатньо вивчене питання впливу децентралізаційних процесів на розвиток підприємництва в регіоні, що потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження суті децентралізації, її впливу на регіональний розвиток та діяльності органів місцевого самоврядування щодо сприяння розвитку підприємництва; визначення шляхів створення сприятливих інвестиційних умов для розвитку підприємництва на різних територіальних рівнях та зміцнення економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для подальшого і стабільного розвитку економіки України необхідно повніше використовувати економічний і природний потенціал регіонів, що приведе до більш високих темпів її зростання. Це можливо зробити через посилення ролі і функцій регіонів та використання комплексних механізмів розвитку територій у діяльності органів місцевого самоврядування [4].

«Дерегуляція, спрощення оподаткування та дозвоільно-погоджувальних процедур, передача повноважень на місцевий рівень – шлях, щоб створити сприятливі інвестиційні умови для розвитку підприємництва, для зміцнення економіки країни. Передача більшості повноважень із державного рівня на місця, децентралізація не є ціллю держави. Це лише інструмент, за допомогою якого країна зможе досягти регіонального розвитку, який і є ціллю» [3].

Вихідною умовою для формування дієвих економічних стимулів регіонального розвитку та саморозвитку територіальних громад, здійснення реформ на місцевому та регіональному рівні є децентралізація і реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Обов'язки органів місцевого самоврядування можна розглядати на трьох рівнях (таблиця 1).

Пріоритетними питаннями в діяльності органів місцевого самоврядування є також суто економічні

питання, які полягають у сприянні розвитку малого бізнесу, залученні інвестицій та инвесторів до розвитку території; започаткуванні та проведенні громадських робіт, боротьбі з безробіттям та створенні нових робочих місць за рахунок залучених інвестиційних коштів та коштів місцевих бюджетів [4].

У «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» визначено основні напрями децентралізації влади в Україні, відображено нову роль громади, району, регіону та приведено у відповідність до законодавчих норм шляхи дієвості, ефективності та відповідальності місцевого самоврядування в системі регіонального розвитку (таблиця 2).

За регіоном на період до 2020 року, відповідно до стратегії регіонального розвитку, закріплюються повноваження здійснювати стратегічне планування регіонального розвитку; забезпечувати розвиток культури, спорту та туризму, здійснювати роботи, пов'язані із захистом навколишнього природного середовища відповідно до принципів сталого регіонального розвитку [1].

Пріоритетним напрямом розвитку національної економіки та етнічної культури є туристична галузь, яка є динамічною, високоприбутковою та має соціально-економічний і культурний вплив на розвиток економіки країни. Загалом туристична галузь є специфічним і складним об'єктом державного управління, тому органам місцевого самоврядування необхідно ефективно використовувати сучасні механізми розвитку територій та зосереджувати увагу на ефективному використанні туристичного потенціалу країни [2].

Згідно з децентралізацією, відповідно до положень Концепції передбачено:

- ліквідувати обласні та районні державні адміністрації, а їх управлінські функції та повноваження мають перейти до виконавчих комітетів місцевих рад областей та районів;

- державний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування має здійснювати інститут префектур, запроваджений у процесі децентралізації.

Інститут префектур, відповідно до положень Концепції, наділений певними обов'язками (рис. 1).

Прийняття Державного Бюджету України на 2018 р. супроводжується здійсненням бюджетної децентралізації, що зумовлено необхідністю підвищення бюджетної та фінансової самостійності місцевих бюджетів шляхом розширення їх доходної бази. Передбачається передача плати за надання адміністративних послуг із державного бюджету на місцевий рівень; зміна пропорцій відрахувань еколо-

Таблиця 1

Обов'язки органів місцевого самоврядування

У межах саморозвитку територіальних громад	У сфері забезпечення комфортних житлових умов	В економічній сфері розвитку територій
забезпечувати ефективне та раціональне використання природних чинників місцевості	сприяти житловому будівництву на певній території	сприяти розвитку окремих галузей економіки територіальної громади:
здійснювати планування та забудови території	створювати конкурентний ринок житла на певній території	– житлово-комунального господарства;
здійснювати архітектурний облік та будівельно-архітектурні роботи	вчасно здійснювати ремонт та реконструкцію житлового фонду	– міського транспорту;
утримувати парки, сквери, дитячі майданчики		– зв'язку;
формувати ефективну логістику транспортних роз'язок та транспортно-інфраструктурне забезпечення певної території	забезпечувати житлом малозабезпечених громадян, що потребують покращення умов проживання	– торгівлі та громадського харчування;
забезпечувати благоустрій територій через їх озеленення		– побутового обслуговування.

Джерело: складено на основі [4]

гічного податку: 20% – до держбюджету, 80% – до бюджетів інших рівнів.

Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні кількості та якості надання адміністративних послуг місцевому населенню, підвищать їх контроль за станом екологічного забруднення навколишнього середовища суб'єктами господарювання, що здійснюють свою діяльність на певній території. Відповідно це приведе до укладання договорів з екологічного страхування, що збільшить обсяги фінансування коштів на потреби екологізації виробництва і позитивно позначиться на якості та чистоті природного середовища місцевої громади [5].

Економічними стимулами для розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу на рівні громад є інновації. Додатковими ресурсами є єдині нормативи відрахування податку на доходи фізичних осіб за бюджетами кожного рівня. Так, 25% зібраного на території податку йде до держбюджету, 60% – до бюджетів міст обласного значення та до районів, 15% – до обласних бюджетів; податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (до обласних бюджетів має спрямовуватися 10% від-

повідного податку) [6]. Вони спрямовані на те, щоб стимулювати органи місцевого самоврядування та місцеву громаду щодо сприяння розвитку підприємства, розширення виробництва, створення нових робочих місць як складника стимулювання економічного зростання територіальних громад.

Органи місцевого самоврядування територіальних громад можуть залучати інвесторів за рахунок коригування податків, що надходять до місцевих бюджетів від бізнес-структур, розміщених на їх території. Це сприятиме швидшому вирішенню питань щодо відведення земельних ділянок, надання дозвільних документів на створення та діяльність підприємницьких структур та знищенню корупції в підприємстві.

Органам місцевого самоврядування необхідно проводити певну роботу серед потенційних інвесторів через проведення рекламних заходів та конкретизацію переваг щодо вкладених коштів у розвиток певної територіальної громади. Саме від кількості інвесторів підприємницької діяльності залежить фінансування та розмір місцевих бюджетів.

Заходи щодо збільшення кількості потенційних інвесторів на регіональному рівні показано на рис. 2.

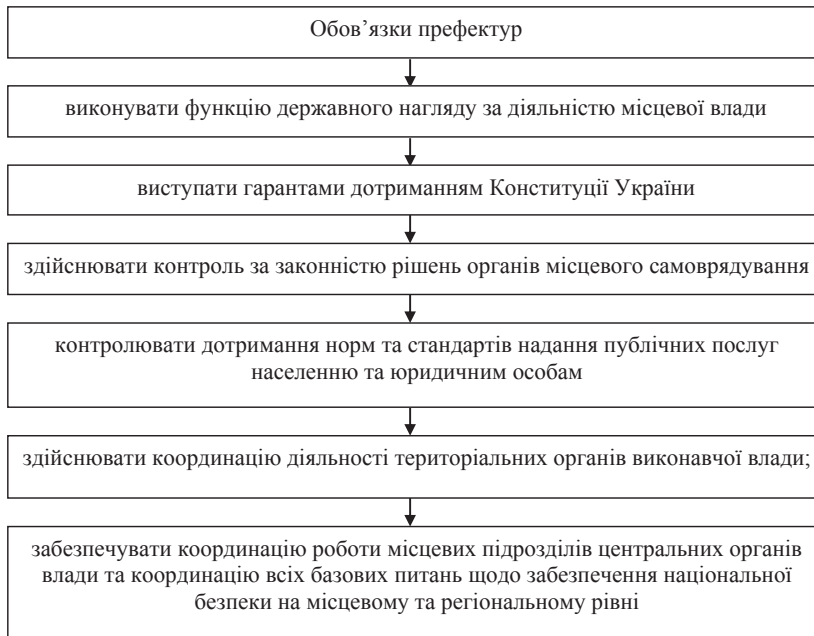

Рис. 1. Обов'язки префектур на місцевому рівні

Джерело: складено на основі [5]

Ці та інші новації зорієнтовані на реальну децентралізацію та зміщення центрів економічної активності на місцевий рівень. Адже багатство країни приростає багатством та економічним розвитком її регіонів.

Економічному зростанню територіальних громад сприяло прийняття Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Співробітництво територіальних громад із метою вирішення спільних для громад питань місцевого, регіонального розвитку дорожньо-транспортної, енергетичної, освітньої, медичної, інформаційно-комунікаційної інфраструктури; вирішенню питань водопостачання, водовідведення, благоустрою території буде сприяти прийняття проекту Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Все це сприятиме створенню привабливого для потенційних інвесторів інфраструктурного забезпечення розвитку території, що позитивно позначиться на залученні інвестицій та стимулюванні економічного

Таблиця 2

Основні напрями децентралізації влади в Україні

на рівні громади	на рівні району	на рівні регіону
забезпечення розвитку дошкільної та шкільної освіти	забезпечення розвитку спеціалізованої шкільної освіти (спецшколи та інтернати)	утримання об'єктів спільної власності територіальних громад регіону
надання первинної медичної та швидкої допомоги	забезпечення надання послуг вторинного рівня медичного забезпечення	розбудова та утримання дорожньо-транспортної інфраструктури регіонального значення
сприяння реформуванню та утриманню комунального господарства	утримання транспортної інфраструктури районного значення	надання послуг третинного рівня медичного забезпечення
гарантування охорони правопорядку на місцевому рівні		
утримання пожежної охорони	управління об'єктами спільної комунальної власності	надання послуг спеціалізованої середньої освіти
забезпечення соціального захисту населення громади		

Джерело: складено на основі [4]

зростання територіальних громад в Україні [4].

На сучасному етапі розкриваються нові можливості ведення підприємницької діяльності у процесі реалізації реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Відповідно до закону «Про засади державної регіональної політики» всі області мають власні стратегії розвитку і прогнозовано отримують кошти на регіональний розвиток.

Відповідно до стратегії на сучасному етапі відбулася широка децентралізація публічних ресурсів, при цьому бюджети міст за 2014–2016 рр. зросли приблизно на 70%. При цьому найвищий темп росту доходу бюджету спостерігався в містечках з населенням до 10 тис. (у середньому в 2,4 раза в перерахунку на одну людину). Достатній темп збільшення дохідної частини бюджету був у містах із населенням до 100 тис. (2,2 раза) [6].

У розряд міст обласного значення з відповідними ресурсами перейшло 159 об'єднаних територіальних громад, що посилює конкуренцію за інвестора та підприємця.

Стратегія регіонального розвитку складається із трьох глобальних складників:

1 – розвиток регіональної/місцевої економіки на основі розвитку підприємництва;

2 – розвиток людського капіталу в межах усієї території регіону/громади;

3– ощадливе природокористування та збереження довкілля.

Саме тому в усіх регіональних стратегіях є такий складник, як розвиток малого та середнього підприємства [7].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, результати досліджень дають змогу дійти висновку, що процес децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування розширює повноваження органів на місцях, сприяє зростанню їх відповідальності за виконання взятих на себе зобов'язань щодо розвитку громади та дотримання законності. Відповідно, створюється ефективна система управління

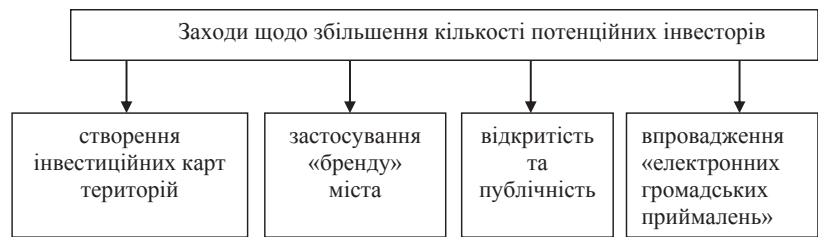

Рис. 2. Заходи щодо збільшення кількості потенційних інвесторів на регіональному рівні

Джерело: складено на основі [4]

регіональним розвитком, що сприятиме залученню потенційних інвесторів, інфраструктурному забезпеченню розвитку території та стимулюванню економічного зростання територіальних громад. Це приведе до розвитку та функціонування підприємницьких структур, що забезпечить збільшення зайнятості населення, дохідної частини бюджету та підвищення життєвого рівня населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» // URL: vnrd.gov.ua/2105-rozporiadzhennia-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-01-04-2014.
2. Теодорович Д.О. Стан і перспективи застосування сучасних механізмів розвитку територій у діяльності органів місцевого самоврядування: туристичний аспект / Д.О. Теодорович // Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 4. С. 212–217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2013_4_35.
3. Зубко Г. Децентралізація – не ціль, а інструмент для регіонального розвитку / Зубко Г. // URL: decentralization.gov.ua/news/200.
4. Біла С.О. Вплив децентралізації на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні / О.С. Біла. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.
5. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»: схвал. указом Президента України від 12.01.2015 № 5/ 15. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
6. Бюджетна децентралізація: життя або смерть великих міст // URL: <https://voxukraine.org/uk/budget-decentralization-ua>
7. Про місце малого та середнього підприємства в процесах децентралізації // URL: <http://www.csi.org.ua/pro-mistse-malogo-ta-serednogo-pidpriyemnytstva-v-protsesah-detsentralizatsiyi>.